

Срібняк Ігор Володимирович

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9750-4958>

доктор історичних наук, професор

завідувач кафедри всесвітньої історії факультету суспільно-гуманітарних наук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

e-mail: i.sribniak@kubg.edu.ua

Палієнко Марина Геннадіївна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9098-1142>

доктор історичних наук, професор

завідувачка кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

e-mail: mpaliienko@knu.ua

**Директор Української Бібліотеки імені С. Петлюри
в Парижі Петро Йосипишин (1901-1994):
з історії життя та діяльності**

Петро Тимофійович Йосипишин народився у місті Гранів Гайсинського повіту Подільської губернії 23 грудня 1901 р. за старим стилем. Після закінчення чотирьохкласної вищої початкової школи м. Гранові він вступив до Гайсинській гімназії, а влітку 1918 р. приєднався до повстанського відділу отамана А.Волинця, який оперував у Гайсинському повіті, але у зимовий час встигав продовжувати своє навчання в гімназії. У 1919 р. П.Йосипишин приєднався до складу Гайсинсько-Брацлавської повстанської бригади, в якій виконував обов'язки начальника зв'язку при її штабі. Під час відступу Військ УНР у 1920 р. підрозділи згадуваної бригади увійшли до складу Армії УНР, а П.Йосипишин отримав призначення до 2-ої бригади 1-ої Запорізької стрілецької дивізії (команда зв'язку).

Після переходу Армією УНР р. Збруч П.Йосипишин опинився в таборі Пикучичі (поблизу Перемишля), де була інтернована 1-ша Запорізька дивізія. У лютому 1921 р. Запорізька дивізія була переведена з Пикучичів до табору Вадовиці. У цьому таборі на організованих там курсах П.Йосипишин студіює садівництво, кооперацію, бджільництво, як лектор бере участь у роботі культурно-освітнього відділу Запорізької дивізії (зокрема, провадить виклади у школі грамоти для неписьменних козаків), читає лекції з українознавства.

Після переведення Спільної юнацької школи Армії УНР з Ланцуту до Вадовиць (травень 1921 р.) молодший портупей-юнак П.Йосипишин був зарахований до її пішого куреня (2-га сотня), пройшовши в ньому повний курс навчання. Після ліквідації табору у Вадовицях Школа була переведена до Калішу, де й відбувся 15 серпня 1923 р. третій випуск її вихованців. П.Йосипишин успішно склав випускні іспити та був іменований першою старшинською рангою хорунжого (за першим розрядом).

У кінці травня 1926 р. П.Йосипишин за посередництвом Українського Центрального Комітету в Польщі разом з групою вояків Армії УНР виїхав до Франції. 5 грудня того ж року, маючи офіційний контракт на роботу, він переїхав до Сален-де-Жіро (департамент Буш-дю-Рон, що поблизу м. Марсей (Marseille), де вже мешкали українці, які працювали тут на місцевих підприємствах. П.Йосипишин влаштовується на роботу, водночас провадить активну громадську діяльність. Він організовує місцеву Українську громаду та обирається її секретарем. Невдовзі Українська

громада Сален-де-Жіро приймається до складу Союзу українських емігрантських організацій у Франції.

Зусиллями П.Йосипишина у 1927 р. тут засновується також філія Товариства бувших вояків Армії УНР у Франції, яку він й очолює. У тому ж році він стає також членом згадуваного Товариства та постійно обирається членом її управи і деякий час виконує обов'язки скарбника. Свідченням невтомної праці П.Йосипишина на громадській ниві стало його обрання делегатом від Української громади в Сален-де-Жіро для участі в роботі 5-го з'їзду Союзу українських емігрантських організацій у Франції, який відбувся 26 травня 1928 р. в Парижі. Того ж року він розпочинає заочні студії в Політехнічній школі в Парижі (курс помічника інженера-електрика).

У 1929 р. він переїжджає з провінції до Парижу й продовжує навчання за обраним фахом. У 1933-1934 рр. заочно студіює у Високій школі політичних наук при Українській господарській академії в Чехословаччині. У Парижі П.Йосипишин стає активним членом Української паризької громади, впродовж кількох каденцій очолює її управу. В якості делегата від цієї громади бере участь у кількох з'їздах Союзу українських емігрантських організацій у Франції (1930-1937 рр.), на яких його обирають до складу Генеральної контрольної комісії Союзу. На XI з'їзді Союзу, який відбувся 25-26 травня 1935 р., П.Йосипишин був обраний Генеральним секретарем Союзу та нагороджений відзнакою «Хрест Симона Петлюри» (1936 р.).

30 грудня 1939 р. він одружується з Марією Вакулою, яка стала його надійною помічницею та дорадницею у всіх життєвих справах. Після окупації гітлерівською Німеччиною частини Франції (1940 р.) вони виїхали до «Вільної зони» (південний захід Франції), де мешкала родина Клеминюків, глава якої – Павло – був бойовим побратимом П.Йосипишина. Після кількох місяців проживання на фермі Клеминюків родина Йосипишин повертається до Парижа, де народжується їх донька Ярослава (1943 р.).

З серпня 1958 р. П.Йосипишин – директор Української Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі, якій він віддав 30 років свого життя (залишаючись на цій посаді до жовтня 1988 р.). Того ж року П.Йосипишин і Рада Бібліотеки активізували зусилля для отримання від німецького уряду матеріального відшкодування за пограбовані під час Другої світової війни бібліотечні колекції. Спільно з М.Ковальським П.Йосипишин винесли на свої плечах основний тягар юридичного протистояння з офіційним Бонном, яке тривало понад 10 років. Зрештою, послідовна позиція П.Йосипишина і його колег спонукала німецьку владу сплатити компенсацію, завдяки якій Бібліотека у 1969 р. змогла придбати нове приміщення, де вона перебуває на сьогоднішній день за адресою 6, рю де Палестін (6, rue de Palestine).

Активна громадсько-політична діяльність у Франції П.Йосипишина була відзначена кількома комбатантськими нагородами, у т.ч.: пам'ятною відзнакою «Воєнний хрест (1917-1957)», військовою відзнакою «Хрест Відродження» в пам'ять 60-ліття Армії УНР, відзнакою «Хрест європейського комбатанта». Петро Тимофійович Йосипишин помер 11 січня 1994 р. у власній оселі в Жантії (Gentilly, передмістя Парижа), де й був похований.

Життєвий шлях Петра Тимофійовича Йосипишина являє собою приклад служіння Україні, яку він був змушений покинути у молодому віці, що було обумовлено його власним політичним вибором. Опинившись на чужині П.Йосипишин зумів повною мірою реалізувати себе у Франції, яка стала його другою Батьківщиною. Але при цьому він більшу частину свого життя віддав громадській роботі, весь час зберігаючи свою вірність ідеям УНР.